

вогню чи хмара – знак грози. Всім відомо, що таке дим, вогонь, хмара і гроза. Усі знають що таке хліб, а отже відразу ж стає зрозумілою онтологія вартості: споживної, мінової, абсолютної і відносної. Але...

Хліб є базова ланка і основа харчового ланцюга людини, основне джерело надходження в організм енергії життя, а отже – в суспільний організм енергії прогресу. Енергія у природі є формою руху матерії. А в людині, яка є духовною істотою? Дух – це не просто воля до життя; це воля до безконечності. Дух у людині є властивістю долати детермінізм матерії через інноваційну творчість. Тому у формулі енергії прогресу Миколи Руденка рух і розподіл сонячного променя у соломі, зерні і хлібі закінчується Логосом Живої Істини, яка постає Буттям об'явленим завдяки використанню однієї другої п'ятої енергетичної одиниці. Істина – це дух, який актом творчості розірвав пастку детермінізму матеріального світу і розширив межі буття, набувши нового досвіду екзистенційної безконечності у Логосі. Оскільки безконечність, поруч із вічністю, є основним атрибутом Єдиного Сущого, то Логос у завершальній фазі формули енергії прогресу Миколи Руденка, є довершеною формою конвертації світла у живому через духовне зусилля примноженого творчістю існування: хліб стає тілом Істини. Ноекономіка фізичної економії висуває проект створення Нової Людини – носія свідомості реформованої істиною душі. До цього наполегливо закликав великий гуманіст, поет-пророк і вчений-геній Микола Руденко.

УДК 161.201.5:303.01]:330.1-021.54

Володимир Шевчук,

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

РЕЧНИК РЯТІВНОЇ МІСІЇ УКРАЇНСТВА І ЛЮДСТВА

Віроломний напад росії на Україну 24 лютого 2022 року призвів до повномасштабної російсько-української війни. З'ясування її сутності, а особливо вирішення проблем повоєнного відродження України потребує звернення до національних інтелектуальних надбань. Серед надбань нації знаходимо екзистенційні рекомендації українського мислителя, письменника і правозахисника ХХ-ХХІ ст.

Миколи Руденка про необхідність «вжитися думкою у категорію субстанції» [1, с. 378]. Розбір досліджуваної категорії вказує: М. Руденко тлумачив субстанцію як духоматерію – своєрідний симбіоз одухотвореної матерії і матеріалізованого духу. Подальший розбір категорії свідчить, що її належить використовувати як інструмент інтелектуальної протидії намірам ворога денацифікувати та демілітаризувати Україну.

Належить збагнути провал ворожих намірів демілітаризувати нас. Вони зазнали краху 27 лютого 2022 року: коли ворогу не вдалося взяти «Київ за три дні» й Україна здобула свою найпершу мілітарну перемогу, настав час духовно-інтелектуальної протидії ворожим намірам денацифікації. Бо духовно-інтелектуальна складова перемоги у гібридній війні є не менш важливою від мілітарної запоруки. Що більше: саме ця складова створює її субстанціональну основу. Це можна пояснити розкриттям сутності гібридної війни.

Поряд з її існуючими визначеннями належить звернутися до створеного мислителем «ескізу» наукової картини економічного надбання людства. М. Руденко змалював цю картину у вигляді дерев загальнолюдського економічного знання, які уособлюють плоди пізнання. За визначенням мислителя, дерево з поживними плодами посадив Ф. Кене, а дерево з отруйними плодами – А. Сміт. Беручи до уваги те, що плоди пізнання є знаннями, іменуємо їх життєствердними (рятивними) та смертоносними. Природа цих знань відповідно має природничу та/чи політичну основу.

Поряд зі створенням «ескізу» М. Руденко істотно поглибив аналіз цієї картини: структурував її, вказав на зв'язок та субординацію складових, показав сценарії переходу від одних складових до інших тощо. Мислитель вказав на необхідність об'єднання «відкриття Кене з відкриттям Майєра». Якраз у такий спосіб «дістанемо те, що дістав С. Подолинський» [1, с. 272]. Це дасть можливість об'єднати парадигми Кене і Майєра, результатом перетину яких стане парадигма Подолинського. Відтак подальше застосування цього підходу надасть змогу стверджувати: «Ф. Кене плюс С. Подолинський – це вже не часткова, а повна Істина» [1, с. 440].

З огляду на наведену формулу М. Руденка, увагу притягує передовсім дерево, плоди пізнання якого є життєствердними (рятивними). А створені мислителем сценарії переходу від доробку фізіократів до С. Подолинського дозволяють виокремити українську наукову школу фізичної економії у складі світового економічного знання, заснованого на природничих засадах.

Таким чином, визначальним для відродження економіки в сучасних умовах є те із дерев, яке плодоносить поживними благами. Крона саме цього дерева знайшла продовження в українській науковій думці. Це доречно вважати парадигмальним внеском у розвиток національної і світової економічної науки.

Д-р С. Подолинський витворив фізико-економічну парадигму, запровадивши природничі засади економічного мислення замість політичних і відповідно став основоположником національної наукової школи. Акад. В. Вернадський творчо продовжив, а М. Руденко завершив розвиток української наукової школи фізичної економії. Особлива заслуга М. Руденка полягає в тому, що інтелектуал довів: «тільки в нас, в Україні, з'явилася теорія про сонячну природу додаткової вартості, більше її немає ніде в світі. Ця теорія започаткована Сергієм Подолинським». «Далі, – продовжував мислитель, – був Вернадський, який казав, що основу теорії сонячного походження земної цивілізації йому допоміг зрозуміти саме Сергій Подолинський. Такий вигляд має еволюція теорії сонячного походження додаткової вартості» [2]. Ми вважаємо, що саме цю аргументацію М. Руденка належить іменувати осердям питомо українського рятівного знання.

Найпосутнішою серед змін, яку вносить Україна в структуру світового економічного надбання, є витіснення смертоносного знання життєствердним. Понад 144 роки ці зміни утверджували подвижники національної школи фізичної економії – д-р С. Подолинський, акад. В. Вернадський, Герой України М. Руденко. Їхній внесок у розв'язання досліджуваної проблематики полягає у формулюванні сукупності фундаментальних підвалин, серед яких виокремлюємо природничі засади розвитку, функціональне забезпечення управління економічним розвитком тощо. Тож новітні тенденції суспільних трансформацій, які окреслюються нині, стають глобальними викликами, що спричиняють зміну чинної парадигми розвитку.

Одна зі значущих заслуг М. Руденка полягає у формулюванні новітнього визначення економічної науки, котре є як питомо українським, так і загальнолюдським: це наука, «від якої залежить життя на Землі» [1, с. 481]. Іменуючи цей підхід М. Руденка дефінітивним, наголосимо, що його визначення має глибокий екзистенційний зміст. Особливо значущою є залежність життя від науки, протилежна смертоносній марксистській сентенції про «буття, яке визначає свідомість». Дослідження дефіції економічної науки за М. Руденком свідчить, що життя є своєрідним водорозділом, який розмежовує дихотомію достатніх та недостатніх наукових теорій

[1, с. 458]. Відтак (не)достатні теорії приречені бути (не)сприятливими для продовження життя на Землі.

Передумовою становлення нової парадигми управління суспільно-господарською сферою є наявність новітніх фундаментальних засад адекватної моделі розвитку. Згадані подвижники української економічної думки довели, що уявні дерева метафоричної наукової картини загальнолюдського знання являють собою підвалини еколого-економічної моделі розвитку.

Завдяки їхнім здобуткам від початку 90-х років ХХ ст. у світовому інтелектуальному середовищі відбуваються інші важливі зрушення. Адекватним цим зрушенням і досліджуваним викликам та визначальним для становлення принципово нової парадигми відродження України і світу стає окреслення новітнього сегмента світової економічної науки – екологічної економіки. Серед її світових подвижників насамперед слід назвати нобеліата з радіохімії, котрий став економістом, – Frederick Soddy, а також визнаних світом економістів – Nicholas Georgescu-Roegen, Herman Daly, Kenneth Boulding, Ernst Schumacher, Robert Costanza, Joan Martinez Alier, Robert Ayres, Clive Spash, Richard Norgaard, Tim Jackson та ін. [3].

Видатний український учений, громадський і політичний діяч та економіст Сергій Подолінський визнаний її «піонером». Неупередженість та наукова етика зарубіжних дослідників засвідчують непроминуність доробку С. Подолінського. Саме він очолює світову когорту подвижників цієї перспективної наукової галузі – єдиний українець серед 12 «апостолів екологічної економіки» [4]. Переконані, що якраз на цій основі мають розвиватися стратегії повоєнного відродження України і світу.

Упродовж останніх десятиліть відбуваються зміни так званого інформаційного та постінформаційного суспільств. Підсумком цих змін стає становлення суспільств знань. Легітимації досліджуваного типу модерних суспільств (суспільств знань; суспільств, заснованих на знаннях), як новітнього різновиду суспільної типології, істотно посприяла доповідь ЮНЕСКО «До суспільства знань» [5]. Формування суспільств, заснованих на знаннях, стає глобальним викликом, який діє поряд із викликами еколого-економічного розвитку.

Сучасні дослідники цього типу суспільств при визначенні сутності інформаційного суспільства називають такі явища, як стрімкий розвиток інформаційних технологій, надмірна експансія засобів масової інформації, так звана інформатизація сфер життя тощо [6]. До певної міри ці явища можуть вважатися підставами для пояснення чинників виникнення інформаційних суспільств. Однак

ми не вважаємо їх достатніми аргументами для ідентифікації суспільств, заснованих на знаннях [7]. Доречно зробити два доповнення до Резолюції ЮНЕСКО: а) вказати, що всі знання належить поділяти на життєствердні та смертоносні; б) наголосити, що Україна закликає дотримуватися першого типу знань.

Нині потрібен подальший розвиток цих положень. Оцінюючи найважливіші здобутки д-ра С. Подолинського, акад. В. Вернадський свого часу особливо наголошував на вказаній його попередником енергетичній відмінності живого і неживого. Збагнути парадигмальну значущість цього положення українського інтелектуала можна знаючи, що більшість натуралістів того часу шукали схожість між живим і неживим. Сьогодні знання енергетичної відмінності живого і неживого у край важливе для запровадження природничих засад господарювання, організованого за принципом так званого «вічного двигуна». Бо якщо «вічний двигун» у сфері неживого є утопією, то у сфері живого його належить вважати цілком реальним. Це можна пояснити термодинамічною відкритістю систем живого, з'ясованою якраз д-ром С. Подолинським.

Для забезпечення безперервності діяльності підприємств в умовах війни та повоєнного часу надзвичайно важливим стає економічний аналіз господарювання на основі колообігу благ, визначальних для функціонування сфери живого. М. Руденко свого часу вказав 5 із цих найважливіших благ. Йдеться про землю, зерно, соломі, худобу і гній, гармонізований колообіг яких здатний істотно примножувати абсолютний капітал у сфері живого.

Викладене дозволяє вести мову про новітні передумови суспільно-господарського відродження у повоєнному періоді. Передовсім слід подбати про «розпізнавання» об'єкта управління розвитком. Визначальною передумовою запровадження природничих положень економічного розвитку економіки є адекватна сучасним викликам дефініція абсолютної додаткової вартості. Звернення до її фізико-економічних засад потребує прикладної імплементації принципово нової економічної категорії – енергії прогресу. Останню належить розуміти як біологічну енергію, яку щорічно виробляє хліборобство. Вона також формулюється як фізичний аналог абсолютної додаткової вартості [1, с. 128, 364, 366].

Таким чином, субстантивний та дефінітивний підходи, як здатність вжитися у парадигму субстанції, є світоглядними засобами новітнього розкриття сутності, змісту і наповнення принципово нових для світової економічної науки знань. Пропоновані підходи надають можливість мислити, господарювати й урядувати, керую-

чись духоматеріальними поняттями. Симбіотичність пропонуванних підходів вказують на дихотомію та відкривають перспективу отримання рятівних знань, парадигму яких мають опанувувати сучасні покоління і наші нащадки.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Київ : Кліо, 2015. 680 с.
2. Руденко М. Багатство народжується зі свободи. Дзеркало тижня. 2001. 13 квітня.
3. Екологічна економіка [Електронний ресурс]. *Вікіпедія*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_economics.
4. Подолинський С. Вибрані праці / упоряд. Л. Я. Корнійчук. Київ : КНЕУ, 2000. 328 с.
5. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж : ЮНЕСКО, 2005. 239 с.
6. Кюблер Х.-Д. Міфи про суспільство знань : пер. з нім. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 264 с.
7. Шевчук В. Знаннева основа сталого розвитку модерних суспільств. *Сучасні аспекти науки* : монографія / за ред. Є. О. Романенка. Київ ; Братислава : ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. С. 121–139.